

Málproski fjöltyngdra barna. Rozwój mowy u dzieci dwu i wielojęzycznych w wieku przedszkolnym.

Rafræn fræðsla fyrir foreldra á fjölbreyttum tungumálum
Online seminar for parents at preschools in various languages

LÁTUM DRAUMANA RÆTAST

Af hverju að tala um málþroska

Dlaczego warto wspierać rozwój mowy swojego dziecka

- Rannsóknir sína góður málþroski, sérstaklega orðaforði, á leikskólaaldri er undirstaða undir velgengni í námi
- **Badania przedstawiają, jeśli dzieci mają dobry rozwój języka, zwłaszcza słownictwa w wieku przedszkolnym jest to podstawa do dalszych sukcesów w późniejszej nauce.**
- Rannsóknir benda til að börn með erlendan bakgrunn, þar sem foreldrar hafa jákvætt viðhorf til íslensku og bjóða hana velkomna á heimilið, séu með betri hljóðkerfisvitund en samanburðarhópur
- **Badania wskazują, że dzieci obcego pochodzenia, których rodzice mają pozytywny stosunek do języka islandzkiego i jest on mile widziany w domu, mają lepszą świadomość systemów dźwiękowych, fonetycznych niż grupa dzieci u których w domu jest minimalnie używany j.islandzki.**
- Rannsóknir hafa sýnt fram á að færni í hljóðkerfisvitund hefur forspárgildi um velgengni í námi
- **Badania wykazały, że dobra umiejętności dzieci w zakresie fonetyki i fonologii, ma duże wartość przyszłościowe dla sukcesu w dalszej nauce dziecka .**

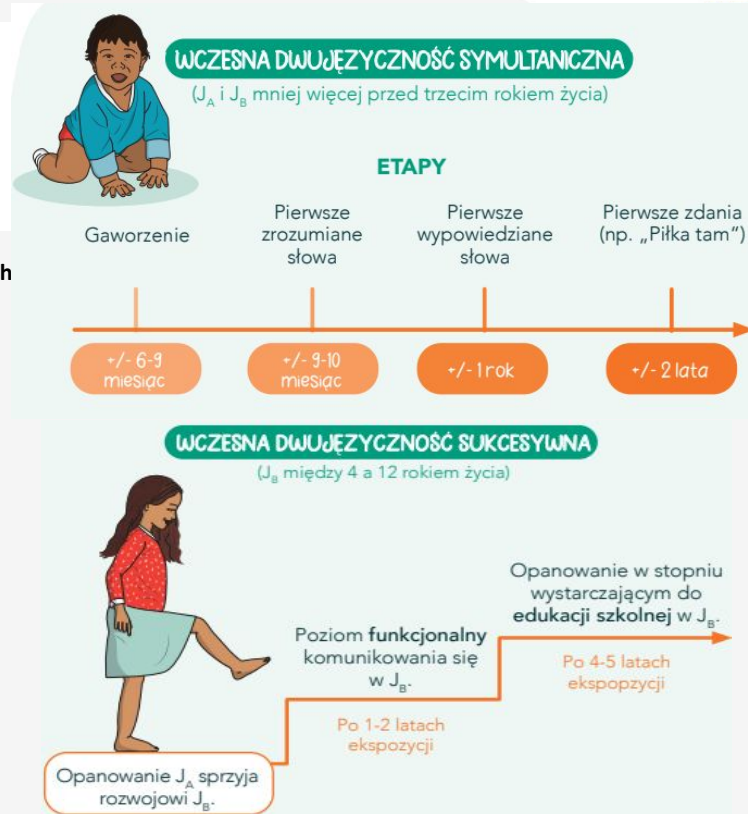
Máltaka fjöltyngdra barna

Rozwój mowy dzieci wielojęzyczne

- **Fjöltyngd börn læra tvö tungumál eða fleiri á sama tíma /Dzieci wielojęzyczne uczą się dwóch lub więcej języków jednocześnie**
- **Tími í tungumáli skiptir máli /Czas i jakość jest bardzo ważna w rozwoju językowym**
- Læra bæði tungumálin í sömu röð en eru að læra tvö tungumál samtímis/Uczenie się obu języków w tej samej kolejności, to uczenie się dwóch języków jednocześnie
- Læra hvort mál fyrir sig mishratt/Dziecko uczy się każdego języka w różnym tempie
- Læra íslensku í leikskólanum/Dziecko uczy się języka islandzkiego w przedszkolu
- Læra heimamálið, heima/Dziecko uczy się języka ojczystego/języka używanego w danej rodzinie w domu
- Skilaboð til foreldra: Íslenska velkomin á heimilum/Wskazówka do rodziców: język islandzki mile widziany w domu
- **Íslenska er annað móðurmál barna sem fædd eru á Íslandi / J.islandzki jest drugim językiem ojczystym dzieci urodzonych na Islandii**
 - Hvað finnst ykkur? Co Ty myślisz o tej nazwie?

- **Fjöltyngdir Íslendingar /Wielojęzyczni Islandczycy**

Raðbundin (sequential) máltaka annars máls:

Læra fyrst eitt tungumál og svo annað 4-12 ára

Einkenni fjöltyngi

Objawy wielojęzyczności

- Gerið ráð fyrir að barnið skipti á milli tungumála í samtalinu (code switching)/ **Zakładamy, że dziecko będzie mieszać języki w rozmowie (dołączać się do rozmów) w kilku językach.**
- hálf setning á heimamálinu og hálf setning á íslensku/ **pół zdania w języku ojczystym(w j. domowym) i pół zdania po islandzku.**
- Gerið ráð fyrir að barnið fái lánuð orð úr íslensku á meðan það talar heimamálið og öfugt (Borrowing)/**Zakładamy, że dziecko zapożycza słowa z j.islandzkiego, mówiąc językiem ojczystym(domowym) i odwrotnie.**
- skýtur inn orði úr íslensku meðan það talar heimamálið/ **wstawia słowo z j.islandzkiego podczas mówienia w języku ojczystym(j.domowym)**
- Þetta er dæmigert ferli í að læra tungumál/ **to są typowe procesy dla nauki języka**

Hljótt tímabil

Leikskólastarfsmenn gætu rætt um það við ykkur að barnið ykkar tjáir sig ekki í skólanum. Til að byrja með er þetta dæmigerð upplifun, sum fjöltyngd börn fara í gegnum hljótt tímabil

Þau eru að læra að greina hljóðin og greina ný orð

Hvetjið leikskólastarfsmenn til að tala við börnin, þó svari ekki á móti

Okres ciszy. Personel przedszkola może rozmawiać z Tobą, że Twoje dziecko nie odzywa się w szkole/przedszkolu. Na początek jest to typowe doświadczenie, niektóre wielojęzyczne dzieci przechodzą spokojny okres lub okres ciszy. Uczą się rozpoznawać dźwięki i rozpoznawać nowe słowa. Zachęć personel przedszkola do rozmowy z dziećmi, nawet jeśli dzieci nie będą odpowiadać.

Við tveggja ára aldur...

W wieku dwóch lat...

- Tveggja ára börn hafa áhuga á öllu og eru að uppgötva heiminn í kring um sig í gegnum athafnir sínar/**Dwulatki interesują się wszystkim i poprzez swoje działania odkrywają otaczający ich świat**
- Skilningur þeirra á orðum og setningahlutum vex hratt á þessum tíma/**W tym czasie bardzo szybko rośnie ich rozumienie słów i wyrażeń**
- Þau skilja mun meira en þau segja/**Dzieci rozumieją znacznie więcej niż mówią**
- Það getur valdið vonbrigðum og skapraun þegar þau koma skilaboðum sínum ekki á framfæri/**To może być frustrujące, gdy dzieci nie mogą przekazać swojej wiadomości**

Skemmtileg verkefni fyrir 2 ára

Kreatywnne zabawy dla 2-latka

- Lesið saman gagnvirkar bækur þar sem þarf t.d. að lyfta flipa eða snerta mismunandi áferðir
- Endurtaktu og bættu við það sem börnin segja. Ef barnið segir „bíll“ segir þú „mömmu bíll“, „blár bíll“ o.s.frv. Þannig upplifa börn hvernig orðum er raðað í setningar
- Þulur, rímur og hreyfisöngvar hjálpa börnum að læra taktinn í tungumálinu og hvetur börn til að tala og hlusta
- Börn læra mikið af því að fullorðnir leiki við þau, fylgi frumkvæði þeirra, setji orð á það sem þau gera og hugsa
- *Czytajcie razem książki np. sensorystyczne, w których m.in. można podnosić zakładki lub dotyka różnych materiałów.*
- *Powtórz i dodaj od siebie, to co mówią dzieci. Jeśli dziecko mówi „samochód”, to Ty mówisz „mama ma samochód”, „samochód jest niebieski ” itp. W ten sposób dzieci doświadczają, w jaki sposób układają się słowa w zdaniach*
- *Rymowanki, wierszyki i piosenki ruchowe pomagają dzieciom uczyć się rytmu języka i zachęcają do mówienia i słuchania*
- *Dzieci dużo się uczą od dorosłych, bawiąc się z nimi, podpatrując ich inicjatywę, kiedy rodzice używając słów i wyrażeń aby określić wszystko co robią, czują i myślą.*

Við þriggja ára aldur...

W wieku trzech lat...

1. Þriggja ára börn eru byrjuð að nota fjölmörg orð.	1. Trzylatki używają wielu słów i wyrażeń.
2. Þú munt taka eftir að þau nota ný orð næstum daglega	2. Zauważyć można prawie codziennie że dzieci używają nowych słów.
3. Börn spyrja fjölmargra spurninga til að hjálpa þeim að læra og átta sig á heiminum í kring um sig	3. Dzieci zadają wiele pytań, aby pomóc sobie w nauce i rozumieniu otaczającego ich świat.
4. Þeim finnst oftast skemmtilegt að „spjalla“ við fullorðna sem þeir þekkja vel	4. Zwykle lubią rozmawiać z dorosłymi, szczególnie których dobrze zna.

Skemmtileg verkefni fyrir 3 ára Kretywnne zabawie dla 3 latka

- Bættu orðum við setningar barna (endurtaktu og bættu við), t.d. ef barnið segir „greiða dúkku hár“, þá getur þú sagt „já, Lilja er að bursta hárið á dúkkunn, enn skemmtilegt“.
- Ef börn segja orð sem eru óskýr, er best að hjálpa þeim með því að endurtaka rétt það sem þau sögðu án þess að benda á mistökin. Það er enginn þörf á að biðja þau að endurtaka.
- Gott er að syngja og fara með þulur og rímur því með því læra börn takt í tali og máli sem er mikilvæg færni fyrir lestur
- Styddu við spjallið með því að hneigja höfuð til samþykkis, brosa og hvetja þau til að halda áfram að tjá sig með því að nota orð eins og „einmitt, hvað segir’ðu, vá“, í alvöru, fékkstu Bósa búning“ o.s.frv., frekar en að spyrja spurninga

- Dodaj słowa do zdań dzieci (powtarzaj i dodaj słowa), np. jeśli dziecko powie „uczesz lalkę“, to rodzice mogą odpowiedzieć: „tak, Lilja uczesz włosy lalki, to będzie ładna“.
- Jeśli dzieci wypowiadają słowa, które są niejasne, najlepiej jest aby pomóc dziecku powtarzając to co dziecko powiedziało tylko poprawnie, bez wskazywania błędów. Nie ma potrzeby prosić dziecko o ich powtórzenie poprawne.
- Dobrze jest śpiewać z dziećmi i wykorzystywać z nimi rymowanki, dzieci uczą się rytmu w mowie, co jest ważną umiejętnością podczas procesu nauki czytania.
- Wspieraj rozmowę, utrzymuj kontakt wzrokowy i staraj się aby dziecko było na tym samym poziomie – jeżeli dziecko siedzi, usiądź obok niego, zachęcając dziecko do dalszego wyrażania się za pomocą słów typu: „dokładnie, co Ty mówisz, wow“, „naprawdę, dostałeś kostium Bosa“ i tak dalej, zamiast zadawać pytania

Við fjögurra ára aldur.. Czterolatek

- Börn á þessum aldri skilja og segja fjölda orða og setninga
 - Þau nota tungumálið þegar þau hitta nýja vini eða til að leysa úr vandamálum
 - Þau spyrja mikið til að fá nýjar upplýsingar
 - Mikið nám á sér stað á þessum aldri
- Dzieci w tym wieku rozumieją i mówią wiele słów oraz zdań
 - Dzieci posługują się językiem, gdy poznają nowych przyjaciół lub rozwiązują problemy
 - Proszą często o nowe informacje.
 - Dziecko dużo uczy się w tym wieku.

Skemmtileg verkefni fyrir 4 ára

Kreatywnne zadania i zabawy dla czterolatka

- Verið með börnunum í hlutverka- og þykjustuleikjum. Gefið börnum tækifæri til að taka frumkvæðið í leiknum. Hlustið á þau og talið um það sem þau eru að segja og gera frekar en að spyrja spurninga
- Gefið þeim lengri og flóknari fyrirmæli
- Leikið með orð og hljóð, t.d. hugsum okkur orð sem byrja á sama hljóði eða orð sem tilheyra sama flokki, t.d. að nefna eins margar dýrategundir og þau geta
- Búið til sögu saman; skapið söguhetju, hvar býr hún, hvað gerði hún í dag, gerðist eitthvað óhapp, hvernig endar sagan
- Dołącz do dzieci w odgrywaniu ról i w zabawie na niby. Daj dzieciom szansę na przejęcie inicjatywy w grze/w zabawie. Słuchaj ich i rozmawiaj o tym, co mówią i robią, staraj się nie zadawać pytań.
- Daj dzieciom dłuższe i bardziej złożone instrukcje
- Baw się słowami i dźwiękami, m.in. wymyślaj sobie słowa zaczynające się na ten sam dźwięk (litere) lub słowa należące do tej samej kategorii, np. nazwać jak najwięcej gatunków zwierząt na tą samą literę
- Stwórzcie razem historię; stworzycie bohatera historii, gdzie mieszka, co robi, coś poszło nie tak, i jak skończyła się historia.

Við fimm ára aldur

Pięciolatek

- Þegar hér er komið við sögu þurfa börnin að læra að hlusta, skilja og deila hugmyndum sínum með öðrum
- Þau þurfa að læra orð og setningar sem tengjast umhverfi þeirra
- Þau þurfa áfram að eiga samræður til að deila upplýsingum, til að eignast vini og til að útskýra hvernig þeim líður

- Pięciolatek: dzieci powinny nauczyć się słuchać, rozumieć i dzielić się swoimi pomysłami z innymi.
- Dzieci powinny nauczyć się słów i zdań związanych z ich otoczeniem.
- Powinniśmy prowadzić rozmowy z dzieckiem, aby dzieci potrafiły dzielić się informacjami, aby nawiązywać przyjaźnie i wyjaśniać np. jak się czują.

Skemmtileg verkefni fyrir 5 ára/ Kreatywne zadania i zabawy dla pięciolatków

- Borðspil sem krefjast þess að skiptast á er góð æfing í hlustun
- Kynnið ný orð og setningar fyrir börnum. Hugsið um margræð orð, t.d. orð eins og „horn“
- Leikið ykkur með rím og að finna fyrsta hljóðið í orði
- Börn gætu þurft tíma til að hugsa áður en þau svara spurningum eða fyrimælum

- Gry planszowe (planszówki) wymagają dobrego słuchania poleceń, logicznego myślenia, uczą się reguł.
- Ucz dzieci nowych słów i zdań. Pomyśl o wyrazach wieloznacznych np. myszka, kolejka, zamek.
- Baw się wierszami, rymowankami, wybierzmy wspólnie pierwszy dźwięk w słowie.
- Dzieci mogą dalej potrzebować czasu na zastanowienie się, zanim odpowiedzą na pytania lub instrukcje.

Að fylgjast með þroska - heilsugæslan/Monitorowanie rozwoju dzieci - opieka zdrowotna-przychodnie

- Ung- og smábarnavernd býður upp á heilsufarsskoðanir
- Fylgst er með þroska barna frá fæðingu til skólaaldurs
 - Málþroski er skoðaður stuttlega við 12, 18, 2;6 og 4 ára aldur
- **Brigance** Fyrir 2;6 ára og 4 ára. Kannar m.a. málþroska
- **PEDS** Þar sem foreldrar geta lýst áhyggjum sínum. 10 Spurningar
- **M-Chat** Lagt fyrir ef grunur er um einhverfu
- <https://www.heilsugaeslan.is/thjonusta-stodvanna/ung-og-smabarnavernd/?lang=pl#Tab21>
- Tu można zobaczyć kalendarz profilaktycznych wizyt w przychodni oraz szczepień opieki nad noworodkiem i niemowlęciem, w zależności od wieku: <https://www.heilsugaeslan.is/thjonusta-stodvanna/ung-og-smabarnavernd/?lang=pl#Tab21>
- Rozwój dzieci od urodzenia do wieku szkolnego jest monitorowany przez przychodnie.
- **Rozwój języka** jego podstawy są badane w wieku: 12 miesiącu, 18, miesiącu, w wieku 2,5 roku i 4 lat.
- **PEDS** (Parent's Evaluation of Developmental Status) to kwestionariusz który wypełniają rodzice. Mogą tam wyrazić swoje obawy dotyczące rozwoju mowy, słuchu, dużej i małej motoryki, zachowania oraz ogólnego rozwoju swojego dziecka.
- **Badanie rozwojowe Brigance** polega na tym, iż dziecko dostaje od pielęgniarki rozmaite zadania. Badanie to ocenia wiele czynników rozwojowych, które dzielą się na trzy etapy: umiejętności szkolne, społeczne oraz motoryczne. Ocenia motorykę małą i dużą, ocenia mowę, słownictwo oraz rozumienie, umiejętności poprzedzające etap czytania. Umiejętności zrozumienia sensu pojęć ilości oraz pojęć osobistych.
- Razem testy Brigance oraz PEDS, przeprowadzane są u dzieci w wieku 2.5 oraz 4 roku życia, podają dokładniejsze wyniki, dzięki czemu można wykryć rzeczywiste nieprawidłowości w rozwoju.
- **M-CHat** badania przeprowadzane w przypadku podejrzenia o autyzm.

Að fylgjast með þroska- leikskólinn/Monitorowanie ogólnego rozwoju oraz mowy w przedszkolu

- **Orðaskil** fyrir 18-36 mánaða. Prófar orðaforða og setningamyndun
- **EVI-2 skimunarpróf** fyrir 3-4 ára börn. Prófar bæði tjáningu og skilning
- **HLJÓM-2** fyrir 5 ára. Prófar hljóðkerfisvitund
- **TRAS** fyrir 2-5 ára. Skráning á málþroska
- Grunnskóli

HLJÓM-2 jest przedkładany 2x jesienią i wiosną, najstarszym dzieciom w przedszkolu i pracuje się z dziećmi na podstawie uzyskanych wyników. Test jest w formie zabawy i bada świadomość fonetyczną najstarszych dzieci w przedszkolu. Elementy testu: rym, sylaby, wyrazy złożone, analiza głoskowa, opuszczanie głosek w słowie i słowa wieloznaczne.

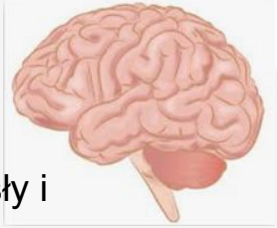
Orðaskil (18-miesiący do 36 m.) tuż przed ukończeniem przez dziecko 3 lat. Ten test rozwoju dziecka jest oparty na liście/wykazie zasobu słów dzieci w wieku od 1,5 roku do 3 lat. Założeniem testu jest pomiar zasobu słownictwa dzieci oraz tego, czy dzieci opanowały odmianę słów i budowę zdań.

TRAS jest to formularz/test używany przez nauczycieli przedszkolnych służący do obserwacji nauki języka u dzieci od dwóch do pięciu lat. Dobry rozwój językowy ma bardzo duże znaczenie dla rozwoju umysłowego dzieci, dobrostanu społecznego/dobrego samopoczucia na co dzień i późniejszego przyswajania czytanego tekstu/czytanej literatury.

EVI-2 skimunarpróf –Test określa rozwój języka u dzieci w wieku 3-4 lat: rozumienie i komunikacja.

Spjall örvar heilastarfsemi barna/Rozmowa z dzieckiem stymuluje pracę i rozwój mózgu.

- Hvað eru spjall?
- Spjall þýðir að fullorðinn og barn skiptast á að tala og halda uppi ákveðnu flæði í samskiptunum
- Þarf að ganga á milli a.m.k. fimm sinnum
- Haltu spjallinu gangandi með því að:
 - tala um það sem börnin eru að gera eða það sem þau eru að horfa á
 - bíða eftir að þau svari
 - bregðast við því sem þau segja

- Czym są rozmowy?
- Rozmowa z dzieckiem cechuje się tym, że dorosły i dziecko na zmianę rozmawiają i utrzymują pewien przepływ w komunikacji(dialog) na dany temat.
- Przepływ zdań powinien być, co najmniej przez pięć odpowiedzi/zdań.
- Kontynuuj rozmowę przez: rozmowę o tym co dzieci robią lub co oglądają.
- poczekaj, aż dzieci odpowiedzą
- odpowiadaj/reaguj na to, co mówią

Aukum orðaforða með því að setja orð á hluti og athafnir/Zwiększenie słownictwa poprzez wypowiedanie danych rzeczy i czynności poprzez nazwy własne

- Höfum orð á því sem við erum að gera (Sjálfstal)

- Við lýsum því sem við gerum „ég er að stappa fiskinn“, „nú ætla ég að setja hreina bleyju“, „nú ætla ég að leggja á borð fyrir hádegismatinn“, „ég sápa því það er svo mikill sandur“

- Tölum við barnið um það sem tengist því og nánasta umhverfi (Samhliða tal)

- Við tölum um það sem barnið gerir hverju sinni. Við tölum um athafnir, líðan, það sem barnið sér og heyrir

„Ó, ég sé að þú ert að setja gula kubbin efst. Núna setur þú græna kubbin við hliðina á langa rauða kubbum. Turninn þinn hækkar og hækkar,,“

- Ekki krefjast þess að barnið svari ef það er ekki tilbúið til þess
- Nefndu það sem barnið hefur áhuga á og lýstu því. Þú getur talað um lit, áferð, lögun, lykt og hvað maður gerir

- Wypowiadamy się lub określamy sytuację dokładnie o tym co robimy i co się dzieje. (mówienie do samego siebie)

- Opisujemy to, co robimy:

„Rozgniatam ziemniaki drewnianym lub metalowym tłuczkiem“, „teraz założę Tobie czystą pieluchę“, „teraz położę ją na stole na obiad“, „zamiatam, bo jest dużo piachu po Twoich butach “.

- Porozmawiaj z dzieckiem o tym, co jest z nim związane oraz o najbliższym otoczeniu (rozmowa równoległa)
- Rozmawiamy o tym, co dziecko robi w danym momencie. Rozmawiamy o zajęciach, samopoczuciu, o tym co dziecko widzi i słyszy
- „Och, widzę, że kładziesz żółty klocek na górze. Teraz kładziesz zielony klocek obok długiego czerwonego klocka. Twoja wieża wznosi się i wznosi”.
- Nie wymagaj od dziecka odpowiedzi, może nie jest gotowe.
- Nazwij, wszystko to czym dziecko się interesuje i opisz to słowami. Możesz mówić o kolorze, otoczeniu, kształcie, zapachu i o tym co dana osoba robi.

Endurtaktu og bættu við það sem barnið segir/Powtarzaj słowa i dodaj coś od siebie, o czym mówi dziecko

- Ef um ung börn er að ræða:
best er að endurtaka það sem barnið segir og bæta við, þ.e. orði, setningarhluta eða hljóði
 - Ef barnið segir "sjáðu bíll", þá segjum við "Já, sjáðu þarna er rauður bíll".
- Ef um eldri börn er að ræða:
Best er að endurtaka það sem barnið segir og bæta við upplýsingum
 - Ef barnið segir "Sjáðu, mávurinn er þarna", þá segjum við "Já, mávurinn er að fljúga yfir sjóinn"

W przypadku młodszych dzieci:

- najlepiej powtórzyć to, co dziecko mówi i dodać, np. słowo, zdanie lub dźwięk
- Jeśli dziecko mówi „spójrz na samochód”, my mówimy/ odpowiadamy: „tak, patrze na ten czerwony samochód”.

W przypadku starszych dzieci:

- Najlepiej powtarzać to, co mówi dziecko i dodawać więcej informacji
- Jeśli dziecko mówi: „Patrz, tam jest mewa”, my mówimy/odpowiadamy: „Tak, mewa leci nad morzem”.

Nýtum hvert tækifæri til að auka við orðaforða/Wykorzystuj każdą okazję aby poszerzać zasób słownictwa.

Nýtið öll tækifæri s.s. í búðarferðinni, í bílnum, á leikvellinum, þegar þið horfið á sjónvarpið saman, þegar þið lesið, matartímamann o.s.frv.

Ekkert heitir svona

- Kennið orð í gegnum athafnir. Nýtið t.d. útivist til að kenna orð
 - grafa, skríða, róla, sveiflast, rúlla, dingla, mold, laufblað, kóngull, ormar, pöddur o.s.frv.
- Matmálstímar nýttast t.d. vel til samræðna
 - biðja barnið að rétta sér, spyrja hvort þau vilji mikið, lítið eða miðlungs o.s.frv.
 - Lýsum daglegum athöfnum, „ég stappa ...“, „nú er ég að hræra ...“, „ég helli ...“
 - Ræðum um matinn og uppruna hans
 - Notum tækifærið til að æfa málnotkun ef það er viðeigandi: „Má bjóða þér A eða B“ - „Viltu gjöra svo að rétta mér...“ - „Má ég fá...“ - „Takk fyrir matinn“ - „Verði þér að góðu“

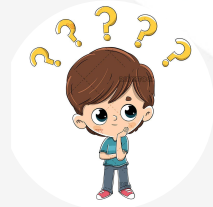
Endurtaktu ný orð við hvert tækifæri

- Wykorzystaj wszystkie możliwe sytuacje, np. na zakupach, w samochodzie, na placu zabaw, podczas wspólnego oglądania telewizji, czytania, w porze posiłków itp.
- Nie ma żadnej nazwy własnej na słowa: „to“ czy „tamto“ lub „tam“
- Ucz dzieci słów poprzez czyny. Użyj zajęcia na świeżym powietrzu do nauki słów: kopać w piasku, kopać piłkę, czołgać się, huśtać się, ślizgać, toczyć się, biegać, pień, liść, pająk, węże, robaki itp.
- Pory posiłków są przydatne do dobrych rozmów np.: poprosz dziecko, aby się wyprostowało, zapytaj czy chce dużo, mało lub średnio itp.
- Opisz czynności, „rozgniatam“, „teraz mieszam“, „nakładam“, „przelewam“.
- Porozmawiajmy o jedzeniu i jego pochodzeniu.
- Skorzystaj z każdej okazji, aby poćwiczyć używanie języka. „Czy mogę Tobie zaoferować A lub B“ - „Czy chciałbyś mnie poprawić...“ - „Czy mogę...“ - „Dziękuję za dany posiłek“ - „Smacznego“, „Na zdrowie“, „Dziękuję“.
- Powtarzaj nowe słowa przy każdej okazji

Vandið spurningar -

þær eiga að vera opnar og leiða til samtals/Pytania-powinny być zawsze otwarte i prowadzić do rozmowy/dialogu

- Hvað eru opnar spurningar?
 - Hvernig gerðist...
 - Hvað fannst þér...
 - Hvernig hefði...
 - Hvað gæti...
 - Hvers vegna...
- Góðar spurningar gefa barninu tækifæri til að hugsa dýpra og velta fyrir sér
- Spurningar mega ekki vera of erfiðar
 - Dæmi um erfiðar spurningar fyrir 2-3 ára, en mögulega í lagi 5-6 ára
 - hvað varstu að gera í dag?
 - hvar vorum við áðan?
 - hvert erum við að fara?
 - á hvaða orðum byrja þessar spurningar?
- Reynið að spyrja ekki of margra spurninga
- Of margar spurningar koma í veg fyrir að samtalið flæði á milli viðmælenda

Jakie są pytania otwarte?

- Jak to się stało ...
- Jak myślisz ...
- W jaki sposób ...
- Czy możesz ...
- Dlaczego...

Dobre pytania dają dziecku możliwość głębszego myślenia i refleksji. Pytania nie mogą być zbyt trudne

- Przykłady trudnych pytań dla 2-3 latków, a ewentualnie odpowiednich dla 5-6 latków:
- Co dzisiaj robiłeś?
- Gdzie byliśmy wcześniej?
- Gdzie idziemy?
- Staraj się nie zadawać zbyt wielu pytań
- Zbyt wiele pytań uniemożliwia przepływ rozmowy /dialogu między rozmówcami

Virk hlustun/Aktywne słuchanie

- **Virk hlustun:** Þá veit barnið að þú hefur áhuga á því sem það hefur að segja
- **Virk hlustun:** Gefðu barninu alla athygli þína. Vertu í augnsambandi og hættu að gera það annað sem þú ert að gera
- **Virk hlustun**
 - Byggir upp traust og gott samband
 - Sýnir að að þú látir þig málið varða
 - Endurorðaðu til að sýna skilning
 - Notaðu óyrt samskipti til að sýna skilning t.d. með því að nikka höfðinu, augnsamband og að halla þér fram í átt að barninu
 - Notaðu stutt jákvæð skilaboð eins og „ég skil“, „ég veit“, „einmitt“, „ég skil“, „þakka þér fyrir“,

- **Aktywne słuchanie:** Wtedy kiedy dziecko wie, że interesuje Cię to, co ono ma do powiedzenia
- **Aktywne słuchanie:** Poświęć dziecku całą swoją uwagę. Nawiąż kontakt wzrokowy i przestań robić to co robisz, jeśli robisz coś innego.
- **Aktywne słuchanie**
 - Buduje zaufanie i dobre relacje
 - Pokazuje, że jesteś zainteresowany
 - Powtórz słowa lub zdanie, aby pokazać zrozumienie
 - Używaj komunikacji niewerbalnej, aby pokazać zrozumienie, np. kiwając głową, nawiązując kontakt wzrokowy i pochylając się w kierunku dziecka
 - Używaj krótkich pozytywnych wzrotów takich jak: „rozumiem“, „wiem“, „dokładnie“, „oczywiście“, „dziękuję“

Gæðamálörvun í daglegu starfi/ Profesjonalna stymulacija językowa w codziennej pracy.

<https://mml.reykjavik.is/2021/01/12/gaedamalorvun-i-daglegu-starfi/>

MML
miðja máls og læsis

Gæðamálörvun í daglegu starfi

Máltaða og málfréttur er ekki fyrirhafnarlaus. Í daglegu starfi í leikskólalum þarf að hafa börn í tungumáli. Þau þurfa samvísir við fullorðna og börn til að ná tökum á málinu. Þau þurfa að heyra mál og fá tækifæri til að nota það til að tala. Við, fullorðna fólkið þurfum að nýta hvert tækifæri sem gefst til að styðja við málöktuna t.d. með því að nota gæðamálörvun.

Zoom in (Ctrl+0)

Settu orð á alla hluti og athafnir
Ekki krefjast þess að barnið svari ef það er ekki tilbúið til þess.
Notaðu sjálfstær og samhlífatal.
Barnið þarf fyrst að heyra málid áður en það getur notað til samhlífatal.

Barn þarf að heyra rétt mál
Ef barnið segir t.d.: „Jáðu gull bíl“ segðu þá: „Já, þarna er gullur bíl.“
EKKI BENDU Á „MISTÖK“

Vertu í augnhæð barnsins
Með því að horfa í augu barnsins nærðu barni samband við það. Barnið upplifir að þú haltir áhuga á því sem það er að gera.

Biddu eftir viðbragði (svari) barns
Barn þarf oft lengi tíma til að svara en fullorðinn.
Gefðu barninu tækifæri til að svara beint þegar það er spurt, ekki gripa fram í.

Endurtaktu oft
Endurtaktu það sem barnið segir. Ef barnið segir „jáðu“ þá endurtaktu þú það. Endurtaktu líka það sem þú segir. Læggðu áherslu á málvægustu orðin í samsögunum.

Fáðu inn í leik barns eða barna
Í ystu því sem er að gera stílnum, bættu við orðum og hugmyndum.
Ekki taka yfir leikinn, styðdu við hann.

Endurtaktu og bættu við það sem barnið segir
Hústiðu á það sem barnið segir. Endurtaktu samsöguna og bættu við orði t.d. ef barnið segir: „Þarna er stór bíllinn“ þá endurtaktu þú „Já, þarna er stór gullur bíllinn“.

Miðja máls og læsis, mml@reykjavik.is, mml@reykjavik.is

- Jakość stymulacji językowej w codziennej pracy w przedszkolu.
- W codziennej pracy w przedszkolu należy otoczyć dzieci w dobrej stymulacji językowej. Dzieci potrzebują wzorów do naśladowania od dorosłych, aby mogły nauczyć się języka. Dzieci uczą się również języka poprzez interakcję z innymi dziećmi. Nauka języka i rozwój języka nie są łatwe. My, dorośli musimy używać wysokiej jakości stymulacji przez cały dzień. Korzystaj z każdej okazji oraz z każdego dnia.
- Używaj wzrotów/ słów do wszystkich poleceń/działań.
- Nie nalegaj na dziecko jeżeli nie odpowie, może nie jest gotowe na odpowiedź.
- Używaj zwrotów o tym czym interesuje się Twoje dziecko. Opisuj słowami, porozmawiaj o kolorze, o zasadach oraz tym co robisz itp.
- Używaj aktywność/rozmów spontanicznych i równoległych. Dziecko musi najpierw usłyszeć język/słowo, zanim zacznie go mówić. Bądź reporterem słownictwa.
- Często powtarzaj.
- Powtórz to, co mówi dziecko.
- Powtórz to, co Ty powiedziałeś.
- Podkreśl w wymowie najważniejsze słowa w zdaniu.

LÁTUM DRAUMANA RÆTAST

Hvers vegna er lestur mikilvægur?/Dlaczego czytanie jest ważne?

- Á meðan þú lest fyrir barnið þitt, eigið þið notalega stund sem eykur tengsl og nánd milli ykkar
- Barnið fær tækifæri til að læra á heiminn. Það fær upplýsingar í gegn um efni bókarinnar og spjall við þig
- Lestur eykur orðaforða, málfræði, setningamyndun
- Barnið fær tækifæri til að sjá það sem fjallað er um í bókinni með öðrum augum
- Barnið lærir að njóta bóka sem undirbýr það undir eigið lestrarnám

- Podczas czytania kształtuje się równowaga bliskością pomiędzy rodzicem a dzieckiem.
- Dziecko ma okazję poznać świat. Zawarte informacje w treści książek i rozmowa z rodzicami.
- Czytanie zwiększa słownictwo, gramatykę, tworzenie zdań.
- Dziecko ma okazję poznać książkę widzianą innymi oczami, z innej perspektywy.
- Dziecko uczy się czerpać radość z książek, które przygotowują dziecko do późniejszych lekcji czytania

Lestu fyrir barnið / **Czytaj dziecku**

Minimalną ilością czasu jaką powinniśmy poświęcać dziecku na czytanie

- Dziecko w pierwszym roku – 10 minut dziennie
- Dziecko w drugim roku życia- 20 minut dziennie
- Dziecko trzyletnie i starsze- 30 minut dziennie

Lágmarks viðmið um lestur	
Barn á fyrsta ári (1-11 mánaða)	10 mínútur á dag
Barn á öðru ári (12-23 mánaða)	20 mínútur á dag
Barn á þriðja ári og eldra (24 mánaða og eldra)	30 mínútur á dag

Lestur/Czytanie

- Það er mikilvægt að þú lesir fyrir barnið þitt á hverjum degi
- Áður en lesturinn hefst:
 - Það hjálpar barninu að skilja textann, ef þú talar um bókina áður en þú byrjar að lesa

Þið getið t.d.

- lesið heiti bókarinnar og nafn höfundarins og teiknarans
- talað um myndina á forsiðu bókarinnar
- talað um efni bókarinnar
- lesið baksíðu bókarinnar
- talað um það sem barnið þitt veit nú þegar um efni bókarinnar

- **Ważne jest, aby codziennie czytać dziecku**
Przed czytaniem:
- **Pomóż swojemu dziecku zrozumieć tekst poprzez rozmowę o książce**

Możesz m.in.:

- **Przeczytać tytuł książki oraz nazwisko autora i ilustratora**
- **Opowiedz o obrazku/ilustracji na okładce książki**
- **Opowiedz o treści książki**
- **Przeczytaj streszczenie książki/utworu, umieszczane najczęściej na tylnej stronie okładki**
- **Porozmawiaj o tym, co Twoje dziecko już wie na temat książki**

Á meðan lesið er

Podczas czytania

- Þú hjálpar barninu þínu að skilja um hvað bókin er með því að tala um efni hennar um leið og þú lest
- Þið getið t.d.
 - talað um hvað orð og orðatiltæki merkja
 - talað um það sem þið sjáið á myndunum
 - bent á myndir og texta
 - lesið ákveðinn hluta eða kafla og rætt svo um það sem hann fjallar um

- Pomagasz dziecku zrozumieć tekst oraz o czym jest książka, rozmawiając o jej treści podczas czytania

Możesz m.in.:

- mówić o znaczeniu słów i powiedzeń
- porozmawiaj o tym, co widzisz na zdjęciach, ilustracjach lub obrazkach
- wskazuj na zdjęcia i tekst
- przeczytaj konkretną część -akapit lub rozdział książek, a następnie omów o czym on jest.

Þegar lestrinum er lokið/Po przeczytania

- Þú hjálpar barninu þínu að skilja efni bókarinnar með því að tala um bókina að lestri loknum
- Þið getið t.d.
 - talað um það sem bókin fjallaði um
 - skoðað myndirnar í bókinni aftur og rifjað upp efni hennar
 - rætt um það sem barnið þitt hefur upplifað í daglegu lífi eða frá öðrum bókum
 - rætt um það sem barninu þínu finst áhugaverðast við bókina eða það sem kom mest á óvart
 - rætt um ný orð sem þið rákust á í bókinni og notað þau í margskonar öðru samhengi
 - Þú hjálpar barninu þínu ef þú talar um hljóð bókstafanna og hvernig bókstafir líta út

- Pomagasz dziecku zrozumieć treść książki, rozmawiając o niej po jej przeczytaniu.

Możesz m.in.: rozmawiać o:

- rozmawiaj o tym co wydarzyło się w książce
- rozmawiaj o ilustracjach w książce
- rozmawiaj o rzeczach, które Twoje dziecko rozpoznało z codziennego życia lub innej książki
- rozmawiaj o tym co najbardziej się podobało dziecku w książce
- rozmawiaj o nowych wyrazach oraz próbuj ich użyć w innym kontekście.
- rozmawiaj o literach i słowach np. na tą literę też zaczyna się imię mamy itp.

Byggt á: READ sammen om læsning, Árósum, Danmörku.

<https://www.aarhus.dk/borger/pasning-skole-og-uddannelse/tidlige-indsatser/read-sammen-om-laesning/>

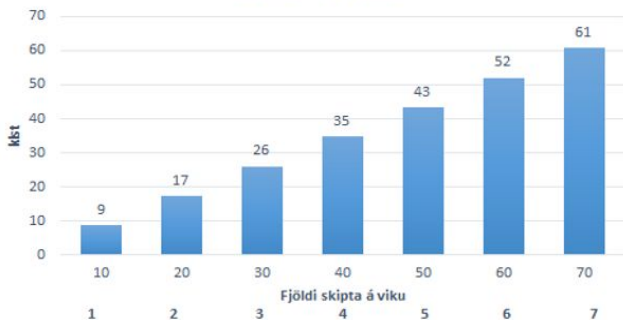
Different languages including English, Polish and more

Magn skiptir máli/Ilość czasu ma znaczenie

Magn skiptir máli

Fjöldi klst sem barn hefur heyrt upplestur á einu ári ef lesið er í 10 mínútur á dag 1-7 sinnum á viku

Barn sem lesið er fyrir 1 x í viku í 10 mínútur, hefur heyrt upplestur í 9 klst á 365 dögum (einu ári)

Barn sem lesið er fyrir 7 x í viku í 10 mínútur, hefur heyrt upplestur í 61 klst á 365 dögum

- Dziecko dla którego się czyta raz w tygodniu przez 10 min, słyszał czytanie: 9 godzin w ciągu roku (przez 365 dni)
- Dziecko dla którego czyta się 7 razy w tygodniu przez 10 min, słyszy czytanie: 61 godzin w ciągu roku (przez 365 dni)

Fjögur þrep þegar lesið er fyrir barn/ Cztery punkty przed czytaniem dla dziecka

1

Áður en þú byrjar
að lesa

- Talaðu um bókina áður en þú lest hana
- **Zanim zaczniesz czytać o opowiedz o książce**

Á meðan þú lest

- Talað um það sem er að gerast í bókinni um leið og þú lest
- Podczas czytania opowiadaj i pytaj się dziecka co się dzieje**

2

Þegar lestrinum er lokið

3

- Talið um efni bókarinnar
- **Rozmawiaj o tym co zostało przeczytane**

Endurtaktu lesturinn

Það er góð hugmynd að lesa bókina aftur og aftur
Bardzo dobrze jest czytać tą samą książkę ponownie

4

Myndband / Filmy

- <https://youtu.be/D4Ph-pz2wq8>
- Samskipti
- Endurtekning
- Lestur
- Kommunikacja/ Dialogi
- Powtarzanie
- Czytanie

Ekki hika við að hafa samband við okkur ef einhverjar spurningar vakna varðandi efni fyrirlestursins.

Please don't hesitate to contact us if you have more questions and comments about the presentation.

mml@reykjavik.is

Miðja máls og læsis web page

www.mml.reykjavik.is

Did you know?

[New in Iceland](#) – Counselling Centre for Immigrants

Immigrants can get assistance to feel safe, to be well-informed and supported while living in Iceland. You can talk to us in English, Polish, Spanish, Portuguese, Arabic, Lithuanian, Russian and Icelandic. We provide telephone interpretation services free of charge. <https://newiniceland.is/>